

JHL

MIKSI IN HOUSE ELI SIDOSYKSIKKÖ?

Keijo Karhumaa, johdon neuvonantaja, JHL

Johanna Värmälä, erityisasiantuntija, JHL

TÄMÄ DIASETTI

- On tarkoitettu JHL-aktiiveille, kuntapäätäjille, hyvinvointialuepäätäjille, ministereille ja kansanedustajille in house –keskusteluja varten.
- Sisältää perustietoja in house -toiminnasta.
- Lisätietoja in house -toiminnan hyödyllisyydestä ja siitä mitä tapahtuisi, jos sitä ei olisi.
- Auttaa päättäjiä puolustamaan in house -toimintaa.

SIDOS-ELI IN HOUSE -YKSIKÖT

- Hankintalain mukaan hankintayksiköiden (mm. kunnat, hyvinvointialue, valtio, kirkko) on lähtökohtaisesti kilpailutettava tekemänsä hankinnat.
 - Poikkeuksena sidosyksiköiltä (in house) tehdyt hankinnat
- In house -järjestelyt perustuvat suoraan hankintalain määräyksiin.

SIDOS- ELI IN HOUSE -YKSIKÖT

Mikä on sidosyksikkö/ in house -yksikkö?

Kolme kriteeriä joiden toteuduttava yhtä aikaa:

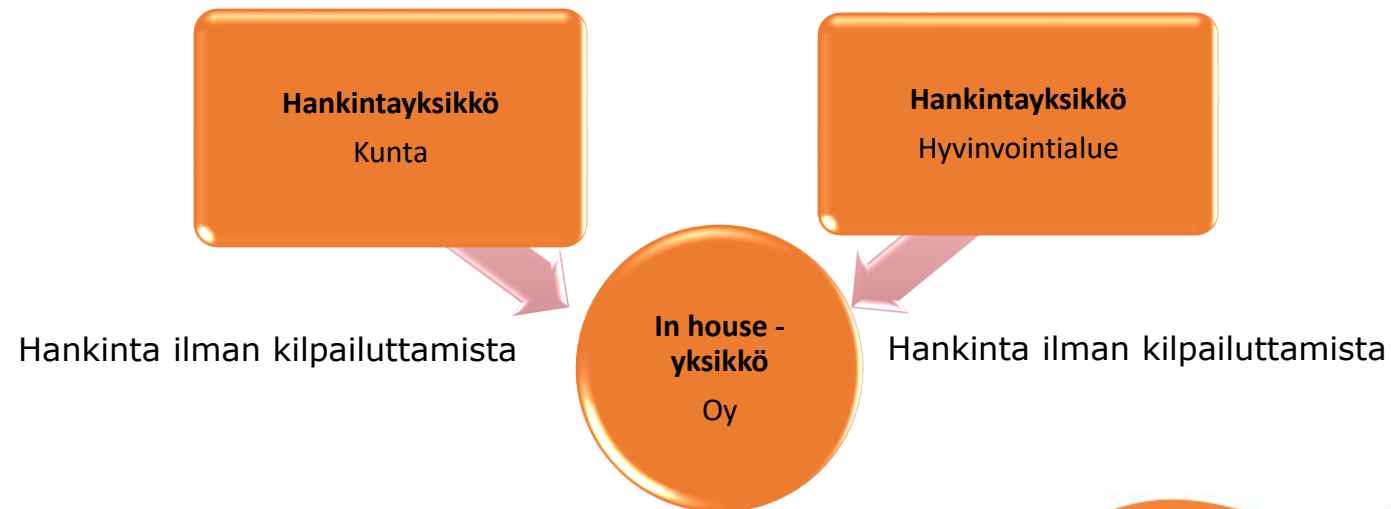
1. Hankintayksiköstä muodollisesti erillinen ja päätöksenteossa itsenäinen yksikkö (käytännössä Oy)
2. Yksikkö ei saa myydä omistajiensa ulkopuolelle kuin korkeintaan 5 % ja enintään 500.000 euroa liikevaihdostaan.
 - Ulkopuolinen taho on muu kuin in house -omistaja
3. Hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa yksikköön kuin omiin toimipaikkoihinsa (100 % omistusvaatimus)
 - Esimerkiksi in house -asemassa olevan yhtiön pitää olla täysin julkisen sektorin toimijoiden omistama.

SIDOS- ELI IN HOUSE -YKSIKÖT

- In house -asema ei edellytä tiettyä osakemäärää tai määräysvaltaa yhtiöstä, mutta omistajalla tulee olla tosiasiallista määräysvaltaa yhtiössä.
- Määräysvalta järjestetään käytännössä osakassopimuksella ja yhtiöjärjestyksellä.
- Tosiasiallinen määräysvalta edellyttää omistajan edustusta yhtiön päätöksentekolimissä ja omistajan on käytettävä tätä oikeuttaan.

SIDOS- ELI IN HOUSE -YKSIKÖT

- Usean omistajan sidosyksikkö (esim. kunta + hyvinvointialue)
 - Sidosyksikön toimielimet muodostuvat kaikkien hankintayksikköjen edustajista
 - Hankintayksiköt käyttävät yhdessä ratkaisevaa päätösvaltaa tärkeissä päätöksissä
 - Sidosyksikkö toimii määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden mukaisesti

JOS JULKISIA PALVELUJA TUOTTAVAT IN HOUSE -YHTIÖT HÄVIÄISIVÄT

Yhteiskunnallinen näkökulma:

- Kuntien ja hyvinvointialueiden itsehallinto heikentyy
- Kustannustehokkuuden heikentyminen
 - Erityisesti pitkällä aikavälillä - jatkuva palveluiden ostaminen markkinoilta
- Huoltovarmuus ja varautuminen kärsivät
- Toimintojen kehittäminen vaikeutuu

Omistajaorganisaation näkökulma:

- Toimintojen hallittavuus ja valvonta sekä reagointi muutoksiin heikentyisivät
- Oman henkilöstön tietotaidon hyödyntäminen vähenisi
- Riippuvuus ulkopuolisista toimijoista lisääntyisi
- Tiedon ja osaamisen säilyttäminen olisi uhattuna, vaikka sen tarve korostuu erityisesti kriisitilanteissa

JOS JULKISIA PALVELUJA TUOTTAVAT IN HOUSE -YHTIÖT HÄVIÄISIVÄT

JHL:n näkökulma:

- Henkilöstön asema heikkenee
- Palvelut on kilpailutettava, kun ne ostetaan markkinoilta
 - Henkilöstön asema on heikko, jos markkinoilla oleva Oy häviää kilpailutuksen
- Työehtosopimukset pois JHL:n järjestämisalalta (tukipalvelut erityisesti)
 - Seuraa työehtojen heikentymistä
- Pitkään julkisella sektorilla työskennelleille eläkeheikennyksiä
 - Vaikeuttavat henkilöstön saatavuutta ja pysyvyyttä vallitsevan henkilöstöpulan aikana
 - Vaikuttavat palvelujen laatuun heikentävästi

MIKSI JHL PITÄÄ KIINNI IN HOUSE -YHTIÖISTÄ

- Julkiset palvelut on tuotettava pääsääntöisesti julkisesti
 - Yksityinen voi täydentää toimintaa
- Julkinen sektorin toiminta on kustannustehokasta
 - Ennalta arvattavuus, ei kuluja sopimuksista, valvonnasta, eikä päällekkäistä varautumista viimekädessä olevan järjestämismvastuun toteuttamiseksi
- Suorassa omistajaohjauksessa olevat in house -yhtiöt ovat joustavia ja varmistavat julkisen sektorin huoltovarmuuden ja varautumisen toteutumisen
- Omassa toiminnassa on mahdollista huomioida palveluiden laatu ja erityistarpeet
 - Varmistetaan ruokahuollon, siivouksen ja muiden tukipalveluiden paikalliset tarpeet ja laatuvaatimusten toteutuminen
 - Erityisen tärkeää sairaaloissa, hoitolaitoksissa, päiväkodeissa ja kouluissa

MIKSI JHL PITÄÄ KIINNI IN HOUSE -YHTIÖISTÄ

- Voimassa oleva in house -yksiköjä säätelevä lainsäädäntö on pääasiallisesti kunnossa.
- Hallitusohjelman seuraavat hankintalakia koskevat kirjaukset eivät ole kannatettavia:
 - Rajataan mahdollisuuksia tuottaa in house -yksiköissä tukipalveluita, joissa on olemassa toimiva markkina, kuten siivous-, taloushallinto-, ruoka- ja ICT-palveluissa.
 - Tiukennetaan lainsäädäntöä siten, että sidosyksikköhankintoja voidaan tehdä vain silloin, kun ne ovat kokonaistaloudellisesti edullisempia kuin markkinoilla toimivat vaihtoehdot tai kun tähän on muu erityisen painava julkinen intressi.
 - Sidosyksikön omistukselle asetetaan yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistusprosentti (10 %).
= Vaikeuttavat/ estävät hankintayksiköiden järkevää ja tehokasta palveluiden tuottamista in house -yhtiöissä
- In house -yhtiöiden omistajien toimenpiteisiin (jotka jo käynnissä) vaikuttaminen
 - vaikutetaan paikallisiin työllistämismahdollisuuksiin ja edistetään kuntien elinvoimaisuutta.
- Laadukkaita ja kokonaistaloudellisesti edullisimpia palveluja tuottava henkilöstö ansaitsee vakaat ja ehdoiltaan säälliset työsuhteet.

LISÄTIETOJA

Keijo Karhumaa: [keijo.karhumaa\(at\)jhl.fi](mailto:keijo.karhumaa(at)jhl.fi)

Johanna Värmälä: [johanna.varmala\(at\)jhl.fi](mailto:johanna.varmala(at)jhl.fi)